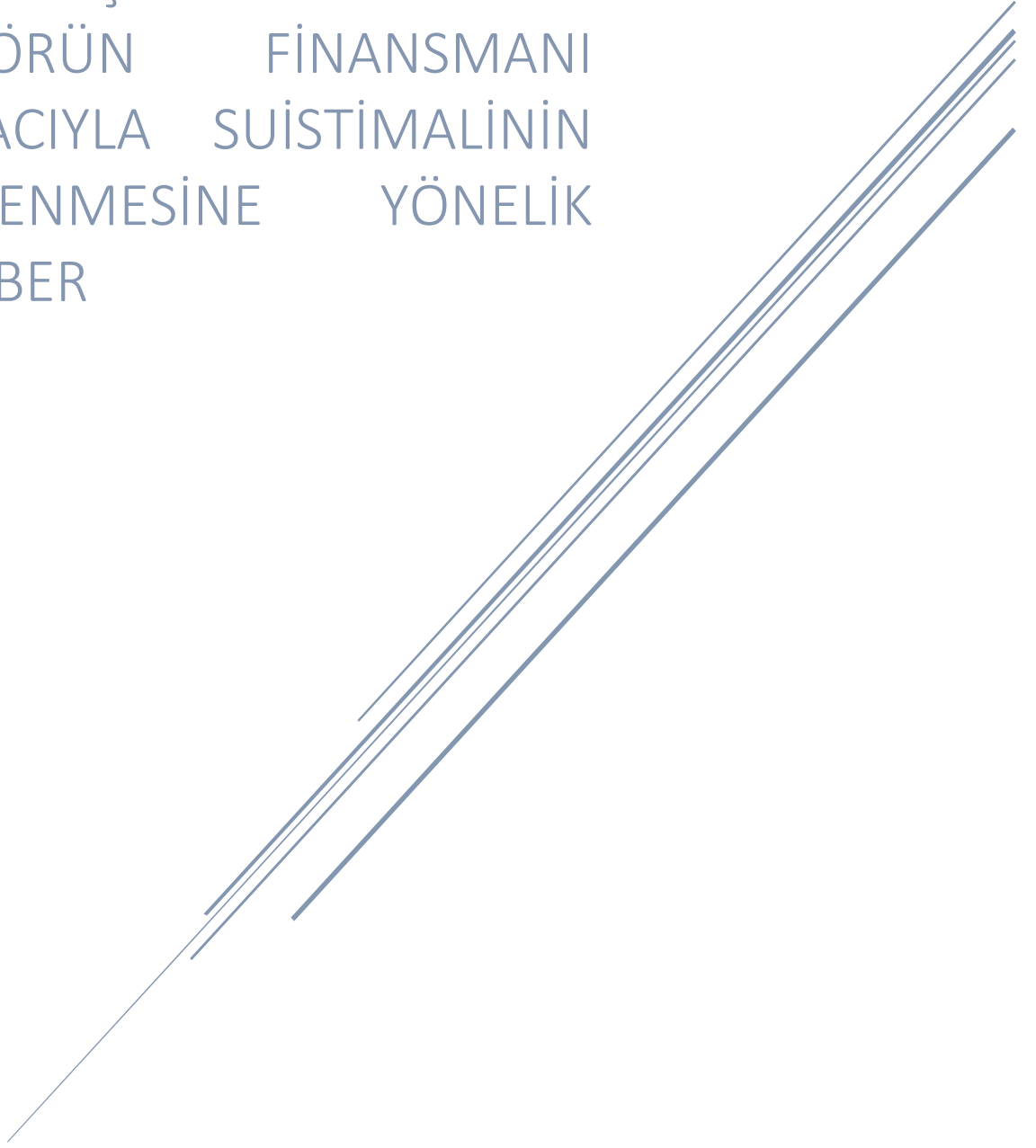




T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI

KÂR AMACI GÜTMİYEN
KURULUŞLARIN
TERÖRÜN FİNANSMANI
AMACIYLA SUİSTİMALİNİN
ÖNLENMESİNE YÖNELİK
REHBER
2019



İçindekiler

GİRİŞ	2
1. TERÖRÜN FİNANS KAYNAKLARI.....	3
2. TERÖRÜN FİNANSMANIYLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSLARARASI DÜZENLEMELER	3
2.1. Birleşmiş Milletler (BM) Nezdinde Yapılan Düzenlemeler	4
2.1.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi)	4
2.1.2. Sınıraşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi)	4
2.1.3. BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (Merida Sözleşmesi).....	4
2.1.4. BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (Newyork Sözleşmesi)	5
2.1.5. BM Güvenlik Konseyi Kararları	5
2.2. Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force –FATF) Standartları	6
3. ULUSAL DÜZENLEMELER	8
3.1. Dernek ve Vakıflar Mevzuatı	8
3.1.1. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	9
3.1.2. 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu	9
3.1.3. 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu	9
3.1.4. 5253 sayılı Dernekler Kanunu.....	9
3.2. Sektörün Terörün Finansmanı Mevzuatındaki Yeri	10
3.2.1. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	11
3.2.2. 6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun	11
3.2.3. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu	12
3.2.4. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	12
3.2.5. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu	13
3.2.6. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik.....	13
3.2.7. Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği	14
3.2.8. 13 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliği.....	15
4. RİSKLERİN TANIMLANMASI ve METOTLAR.....	16
5. RİSKLERİN TESPİTİ VE AZALTILMASI	20
5.1. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlarca Alınabilecek Tedbirler.....	22
5.2. Yükümlüllerce Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	22
5.2.1. Sektöre Yönelik Kimlik Tespiti Yükümlülüğü	23
5.3. Bağışçılara Yönelik Öneriler	23
6. ÖRNEK VAKALAR	26
7. SONUÇ	29

GİRİŞ

Devletlerin bir fonksiyonu olarak kabul edilen sosyal refahın sağlanması hususunda diğer kuruluşların da faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Bunlardan birisi olan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar; yardım amacıyla, dini, kültürel, eğitim, sosyal amaçlar, yardımlaşma gibi amaçlarla ya da diğer türlerdeki “hayır işlerini” gerçekleştirmek için fon toplama veya dağıtma işi ile uğraşan tüzel kişiler, oluşumlar veya kurumlar olarak tanımlanmıştır. Bu kuruluşlar küreselleşme ve liberalizmin hâkim olduğu günümüz dünyasında gittikçe artan oranda sosyal refahın temin edilmesine katkıda bulunmakta, dünya ekonomisi, ulusal ekonomiler ve sosyal sistem üzerinde çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu yönüyle kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, devleti tamamlayan bir sektör olarak devletler tarafından desteklenmekte, nitelik ve nicelik itibarıyla gittikçe gelişmektedir.

Milyonlarca insana sayısız yardımda bulunan ve canlı bir sektör olan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, teröristler ve terör örgütleri tarafından, ihtiyaç duyulan fonların sağlanması, transfer edilmesi, lojistik destek sağlanması ve terör faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla kötüye kullanılabilir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların bu şekilde kötüye kullanımı, sadece terör faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda bu kuruluşlara bağışta bulunan kişilerin güvenini zedelemekte ve anılan kuruluşların imajlarına yönelik olarak da ciddi bir tehdit ortaya çıkarmaktadır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, çeşitli sebeplerle teröristlerin suistimaline açık bir yapı sergilemektedir. Öncelikle bu kuruluşların kamuoyundaki güvenilir imajı, teröristler açısından fonların toplanmasında bu kuruluşları hedef haline getirmektedir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların ciddi miktarlardaki fon kaynakları ve çatışma bölgelerine erişim şansı ve yoğun olarak bu bölgelerde faaliyetlerde bulunmaları, teröristlerin hedefi haline gelmelerindeki ana nedenlerdendir. Ayrıca birçok kâr amacı gütmeyen kuruluş faaliyet alanlarıyla bağlantılı olarak ulusal ve uluslararası faaliyetlerde bulunabilmekte ve bu amaçlarla kolayca finansal işlemler gerçekleştirebilmektedir. Bu küresel faaliyet ağı da teröristler için oldukça cazip bir ortam oluşturmaktadır.

Bu nedenle, kamu sektörü, özel sektör ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi, kâr amacı gütmeyen kuruluşların terör amacıyla kötüye kullanılmasının engellenmesi ve bu konudaki farkındalığın artırılması terörün finansmanı ile mücadele açısından büyük önem taşımaktadır.

2009 yılının Şubat ayında MASAK tarafından ülkemizde faaliyette bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşların terör ve terörün finansmanı ile ilgili konularda bilgilendirilmeleri ve konuya karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla “Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Kötüye Kullanılmalarının Önlenmesine Yönelik Rehber” yayınlanmıştır. İşbu Rehber ile farkındalık artırma çalışmalarının bir adım öteye taşınması amaçlanmakta olup, ülkemizde faaliyette bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, bunların faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetimlerinden sorumlu birimler ve ilgili kolluk birimlerinin, terör ve terörün finansmanı risklerine karşı ortak bir anlayış geliştirmesine yardımcı olmayı, sektörün bilgilendirilmesi ve konuya karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacını gütmektedir.

Rehberde öncelikle terörün finansmanı ile ilgili genel bilgilerin yanı sıra anılan suçla mücadeleye ilişkin ulusal mevzuat ve uluslararası düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca sektöre yönelik riskler tanımlanmış, son bölümde ise bu risklerin azaltılması için bugüne kadar yapılan çalışmaların yanı sıra geleceğe yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1. TERÖRÜN FİNANS KAYNAKLARI

Terörün amacı, bir topluluğun gözünü korkutmak veya bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak olarak tarif edilmiştir. Terör örgütlerinin amaç ve stratejileri farklılık gösterse de genel olarak faaliyetlerini geniş bir alana yaydıkları ve faaliyetlerin finansmanı için de organizasyonun büyüklüğü ve faaliyet alanının genişliği ile doğru orantılı olarak çeşitli girişimlerde buldukları bilinmektedir.

Her ne kadar teröristlerin ve terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini yürütmek için finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle; terör örgütleri yeterli finansal kaynak elde etmek ve bu kaynakları kamu otoritelerinin dikkatini çekmeden terör faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanmak isterler. Terörün finansmanı ile mücadele ise; terör örgütlerinin finansman kaynaklarını kurutmak, aklanmasını önlemek ve terör örgütü veya teröristlere fon gönderme araç ve yollarını engellemeyi kapsamaktadır.

Terör örgütleri fon elde etmek amacıyla kimi zaman yasal olmayan faaliyetlerden elde edilen kaynakları ve dış destekli yardımları (terörü destekleme ve terör eylemlerini yönlendirme) kimi zaman da yasal çerçevede faaliyette bulunan kuruluşları ve kâr amacı gütmeyen kuruluşları kullanmaktadırlar. Bazen de sistemi tamamen kötüye kullanarak kanun uygulama birimlerinin dikkatini çekmeden transfer işlemleri yapabilmek amacıyla göstermelik kuruluşlar kurmaktadırlar.

Yasadışı faaliyetler arasında yasadışı uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, sigara ve diğer malların kaçakçılığı, haraç toplama, sahtecilik gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Yasal görünümlü faaliyetlerde ise ticari işletmelerin kullanılması, görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması, aidat ve bağış toplanması, sosyal etkinliklerde bulunulması ve bu Rehberin odak noktası olan kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması suretiyle sağlanan kaynaklar ön plana çıkmaktadır.

2. TERÖRÜN FİNANSMANIYLA MÜCADELEYE YÖNELİK ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

Terörün finansmanı ile mücadelede; terör örgütlerinin yasal ve yasadışı finansman kaynaklarının ortadan kaldırılması, aklamanın önlenmesi ve terör örgütü veya teröristlere çeşitli araç ve yöntemlerle fon gönderilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, uluslararası alanda pek çok girişimde bulunulmuş ve ülkelerin olabilecek en yüksek düzeyde işbirliğinde bulunmaları yönünde tavsiyeler geliştirilmiştir. Konuya ilişkin temel uluslararası düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir.

2.1. Birleşmiş Milletler (BM) Nezdinde Yapılan Düzenlemeler

Ülkelerin refahı ile ekonomik ve siyasi istikrarını korumak ve dünya barışını ve uluslararası güvenliği sağlamak üzere kurulan ve bu çerçevede misyonunu ve vizyonunu belirleyen BM, 1960'lı yıllardan bu yana insanların can ve mal güvenliğini tehdit eden ve gün geçtikçe küresel bir niteliğe bürünen terörle mücadele etmek üzere; terör faaliyetlerinin önlenmesi ve uluslararası işbirliğinin artırılmasına yönelik çeşitli girişimlerde bulunmuştur.

BM'nin aklama ve terörün finansmanı ile mücadele alanında benimsediği başlıca anlaşmalar şunlardır:

2.1.1. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi)

19 Aralık 1988 tarihinde Viyana BM Konferansında kabul edilmiş ve 11 Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı ile daha etkin mücadele edilmesini sağlamak için taraf ülkeler arasındaki işbirliğini artırmayı amaçlamakta ve yükümlülüklerin yerine getirilmesinde, tarafların kendi hukuk sistemlerinin temel hükümlerine uygun olarak, yasa yapma ve idari önlemler de dâhil gerekli bütün önlemleri almalarını öngörmektedir.

Sözleşmede öncül suç ya da kara para aklama suçu başlıkları altında tanım yapılmamış olsa da, hangi fiillerin suç olarak sayılması gerektiği sıralanmıştır.

2.1.2. Sınır aşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi)

15 Kasım 2000'de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen Sözleşme, organize suçlarla mücadelede ilk uluslararası düzenlemedir. Sözleşmenin amacı; sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesidir. Sözleşmede ayrıca suç gelirlerine el konulması ve müsaderesi, suçların önlenmesinde özel soruşturma yöntemlerinin kullanılması, suçluların iadesi ve karşılıklı adli yardım konularında düzenlemeler yer almaktadır.

Sözleşme bağlamında ilk defa kara paranın aklanması suçu 6ncı maddede tanımlanarak, taraf devletlerden kara para aklama suçunda öncül suçları; ağır suçlar, örgütlü suç grubuna katılma, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçlarını da kapsayacak şekilde en geniş şekliyle belirlemeleri istenmiştir.

2.1.3. BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (Merida Sözleşmesi)

10 Aralık 2003 tarihinde imzaya açılan Sözleşmede,

- Yolsuzluğun önlenmesi ve yolsuzlukla mücadele amacıyla alınan önlemlerin daha etkin ve verimli kılınması,
- Malvarlığının geri alınması dâhil olmak üzere, yolsuzluğun önlenmesi ve yolsuzlukla mücadelede uluslararası işbirliği ve teknik yardımlaşmanın teşvik edilmesi, kolaylaştırılması ve desteklenmesi,
- Bütünlüğünün, hesap verme sorumluluğunun ve kamusal işlemlerin ve kamu malvarlığının uygun yönetimin teşvik edilmesi amaçları benimsenmiştir.

Sözleşme bugüne kadar yolsuzlukla mücadele alanında hazırlanan en kapsamlı uluslararası hukuk belgesi olma niteliğini taşımaktadır.

2.1.4. BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (Newyork Sözleşmesi)

Terörün finansmanını engellemek amacıyla Fransa önderliğinde yapılan çalışmalar neticesinde, 9 Aralık 1999 tarihinde BM nezdinde, "Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" hazırlanmış ve 10 Ocak 2000 tarihinde Devletlerin imzasına açılmıştır. Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için 22 devletin Sözleşmeyi onaylaması zorunluluğu, bugüne kadar Türkiye dâhil birçok devletin sözleşmeyi onaylaması ile karşılanmış ve ülkemiz tarafından 10.01.2002 tarihli ve 4738 sayılı "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun" ile onaylanan Sözleşme, 10.04.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Böylelikle yıllardır terörle mücadele eden ve bu konuda pek çok girişimde bulunan ülkeler, Sözleşmenin onaylanması ile birlikte terörün finans kaynaklarının tespiti ve önlenmesine yönelik olarak iç hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapma yolunda ciddi adımlar atmışlardır.

Sözleşmenin temel özelliği terörün finansmanını ayrı bir suç olarak düzenlemesi ve ister yasa dışı ister yasal kaynaklardan elde edilmiş olsun terörün finansmanında kullanılan veya kullanılacak ya da terörün finansmanından elde edilecek gelirlere el konulması hükmünü getirmesidir. Sözleşmenin 2inci maddesi ile terörün finansmanından neyin anlaşılacağı açıklanmıştır. Buna göre, terör suçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, herhangi bir kişi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlanması veya toplanması terörün finansmanı sayılmıştır. Sözleşmede ayrıca uluslararası yardımlaşma, zarar gören şahısların tazmini ve suçluların iadesi gibi hususlarda çeşitli hükümlere de yer verilmiştir.

2.1.5. BM Güvenlik Konseyi Kararları

BMGK, BM'nin amaç ve ilkelerine uygun olarak barış ve güvenliği korumak, uluslararası anlaşmazlığa yol açabilecek her türlü çekişmeli durumu soruşturmak, uluslararası çekişmeli konularda anlaşma koşullarını önermek, silahlanmayı denetleyecek planlamalar yapmak, barışa karşı bir tehlike veya saldırı olup olmadığını araştırmak, izlenecek yolu önermek ve saldırılara karşı askeri birlikler kurmak gibi önlemler almakla sorumludur. Ülkeler BM şartının V. ve VII bölümü çerçevesinde BMGK kararlarına uymakla yükümlüdür.

BMGK yukarıda ele alınan Sözleşmelerin yanı sıra terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik olarak tüm üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte kararlar da almıştır. Bunlardan başlıcaları şunlardır:

- 1267/1989 ve 2253 sayılı Kararlar ile DEAŞ ve EL-Kaide ile iltisaklı kişi, kuruluş veya organizasyonlara ait finansal varlıkların gecikmeden dondurulması dâhil çeşitli tedbirler alınmasını öngörmektedir.
- 1988 sayılı Karar, Taliban'a müzahir kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlıklarının dondurulması dâhil çeşitli tedbirler alınmasını öngörmektedir.

- 1373 sayılı BMGK Kararı ise terörün finansmanının suç olarak düzenlenmesi, terörist gruplara her türlü desteğin yasaklanması, terörist malvarlıklarının dondurulması, uluslararası işbirliği ve bilgi değişimine ilişkin hükümleri içermektedir. Bu karar ile ülkeler, uluslararası işbirliği çerçevesinde diğer ülkelerdeki kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlıklarının dondurulması talebinde bulunabilmektedirler.
- 2170 ve 2178 sayılı Kararlar ile DEAŞ ve El-Nusra ile ilgili tehditlerin raporlanması, bu örgütlere yönelik malvarlıklarının dondurulması, seyahat yasağı ve silah satışının engellenmesi ve terörist savaşıçılara yönelik gerekli önlemlerin alınması hükme bağlanmıştır.

2.2. Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force –FATF) Standartları

Mali Eylem Görev Gücü ya da FATF, 1989 yılında G-7 ülkeleri tarafından OECD bünyesinde Paris’te kurulmuş, Türkiye 1991 yılında kuruluşun üyesi olmuştur. Suç gelirlerinin aklanması ile mücadele konusunda ulusal hukuk sistemlerinin geliştirilmesi, mevzuatların uyumlaştırılması, finansal sistemin rolünün güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında sürekli bir işbirliğinin tesis edilmesi amacıyla kurulan ve bu amaçla tavsiyeler geliştiren FATF, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından sadece aklama ile mücadeleye yönelik tedbirler geliştirmek şeklinde belirlenen misyonunu terörün finansmanı ile mücadeleyi de kapsayacak şekilde genişletmiştir.

FATF, Ekim 2001 tarihinde tamamen terörün finansmanına yönelik olarak düzenlemiş olduğu Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı neticesinde; aklanmanın önlenmesine ilişkin tedbirler öngören 40 tavsiyesine, tüm ülkelerin kabul edip uygulamalarını istediği terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiyeyi ilave etmiş, daha sonra 22 Ekim 2004 tarihli FATF Genel Kurulu 9 uncu özel tavsiyeyi kabul etmiştir.

Bu özel tavsiyelerin 8incisinde kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ele alınmış ve ülkelerin, terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılabilen varlıklarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeterliliğini yeniden gözden geçirmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu anlamda kâr amacı gütmeyen kuruluşların özellikle istismara açık olduğu ve ülkelerin;

- Terörist örgütler tarafından yasal kuruluş görüntüsü verilerek,
- Varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dâhil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak,
- Yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere aktarılmasını gizleyerek veya saklayarak, kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri alması hükme bağlanmıştır.

Şubat 2012’de gerçekleştirilen FATF Genel Kurulunda kabul edildiği şekliyle terörün finansmanına yönelik 9 özel tavsiyedeki hususlar diğer tavsiyelere dercedilerek FATF tavsiyeleri yeniden “40 Tavsiye” olarak yayımlanmıştır. Şubat 2013’te ise FATF metodolojisi güncellenerek FATF Değerlendirmelerinin 40 Tavsiye ve 11 Etklilik unsuru temelinde yürütüleceği karara bağlanmıştır. Bu çerçevede eski 8 No.lu özel tavsiye, sektöre dair artan risk algısı ve öneme paralel şekilde 2012 yılında ve 2016 yılında iki kez olmak üzere revize edilmiş ve risk bazlı yaklaşım uygulamalarını içerecek şekilde kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hakkındaki 8 No.lu Tavsiye şu şekilde düzenlenmiştir;

Risk Bazlı Yaklaşım Uygulama

8.1 Ülkeler: (a) 1. Tavsiyedeki yükümlülükler hâle getirmeksizin, bütün kâr amacı gütmeyen kuruluşların tabiatları gereği yüksek riskli olması gibi bir durum söz konusu olmadığından (ve bazıları çok az risk taşıyabileceğinden ya da hiç risk taşımayabileceğinden) hangi kuruluş altkümesinin FATF'ın kâr amacı gütmeyen kuruluş tanımı kapsamına girdiğini tespit etmeli ve faaliyet veya nitelikleri nedeniyle terörün finansmanı yönünden istismar edilme riski bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşların özelliklerini ve türlerini tespit etmek için ilgili tüm bilgi kaynaklarını kullanmalıdır, (b) terörist unsurların risk altındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşlar üzerinde yarattıkları tehditlerin niteliğini ve terörist aktörlerin söz konusu kâr amacı gütmeyen kuruluşları nasıl istismar ettiklerini tespit etmelidir, (c) tespit edilen risklerin giderilmesi için orantılı ve etkin tedbirler alabilmek amacıyla, kanunlar ve yönetmelikler dâhil olmak üzere, kâr amacı gütmeyen kuruluş sektörünün terörün finansmanına destek amacıyla istismar edilebilecek alt kümesine ilişkin tedbirlerin yeterliliğini gözden geçirmelidir ve d) tedbirlerin etkili şekilde uygulanmasını sağlamak üzere sektörün terör faaliyetlerine karşı potansiyel hassasiyetleri hakkındaki yeni bilgileri gözden geçirerek sektörü periyodik olarak tekrar değerlendirmelidir.

Terörün finansmanı konuları ile ilgili sürdürülebilir destek

8.2. Ülkeler:

- a) kâr amacı gütmeyen kuruluşların idaresinde ve yönetiminde hesap verilebilirliği, bütünlüğü ve kamu güvenini geliştirecek açık politikalara sahip olmalıdır;
- b) kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve yanı sıra bağışta bulunan topluluklar arasında, kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörün finansmanı amacıyla istismarına ve terörün finansmanı risklerine ilişkin olası zafiyetleri ve bu tür istismarlara karşı kendilerini korumak için alabilecekleri tedbirler hakkında farkındalığı arttırmak ve derinleştirmek amacıyla destek ve eğitim programlarını teşvik etmeli ve üstlenmelidir;
- c) kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ile terörün finansmanı risklerini ve zafiyetlerini ele almak ve böylece onları terörün finansmanı istismarından korumak amacıyla en iyi uygulamaları geliştirmek ve belirginleştirmek için birlikte çalışmalıdır;
- d) kâr amacı gütmeyen kuruluşları, finansal sektörlerin farklı ülkelerdeki ve acil hayır amaçlı ve insani endişelere ilişkin farklı alanlardaki değişen kapasitelerini akılda tutarak işlemleri, mümkün olduğunda, düzenleme yapılmış finansal kanallar aracılığıyla gerçekleştirmeleri için teşvik etmelidir.

Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşların hedefli risk bazlı denetimi veya izlenmesi

8.3 Ülkeler, etkili denetim veya izlemeyi desteklemek için, risk bazlı tedbirlerin terörizmin finansmanına yönelik suistimal riski altındaki Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşlar için geçerli olduğunu kanıtlayıcı tedbirler almalıdır.

8.4 İlgili yetkili makamlar aşağıdaki hususları yerine getirmelidir:

- (a) 8.3 kriteri gereğince Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşların, kendilerine uygulanmakta olan risk bazlı tedbirler de dâhil olmak üzere, bu Tavsiyenin getirdiği yükümlülüklerle uyumunu izlemeli; ve
- (b) Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşların veya onların adına hareket eden kişilerin yapabileceği ihlallere karşılık olarak etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlar uygulayabilmelidir.

Etkili bilgi toplama ve soruşturma

8.5 Ülkeler:

(a) Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin gerekli bilgileri bulunduran her seviyedeki makam veya kurum arasında mümkün olan en etkili şekilde işbirliği, koordinasyon ve bilgi paylaşımını temin etmelidir;

(b) terör örgütleri tarafından suistimal edildiğinden şüphelenilen veya terör eylemlerini ya da örgütlerini aktif olarak destekleyen kâr amacı gütmeyen kuruluşları incelemek amacıyla soruşturma yapabilme uzmanlığına ve kapasitesine sahip olmalıdır;

(c) Belirli kâr amacı gütmeyen kuruluşların idari ve yönetimle ilgili bilgilerinin (finansal ve program ile ilgili bilgiler dâhil) tamamına soruşturma sırasında erişim sağlanabilmesini temin etmelidir;

(d) Belirli bir kâr amacı gütmeyen kuruluşun (1) terörün finansmanı için kötüye kullanıldığından ve/veya bir terör örgütü tarafından fon toplamak amacıyla paravan olarak kullanıldığından; (2) malvarlığı dondurma tedbirlerinden kaçmak amacıyla olması da dâhil terörün finansmanı için bir kanal olarak ya da başka terörü destekleme amaçları için kötüye kullanıldığından; veya (3) yasal amaçlar için toplanan ancak teröristlerin veya terör örgütlerinin yararına olacak şekilde yönü değiştirilen fonların gizli hareketini sakladığından ya da karartmaya çalıştığından şüphelenildiğinde veya bunlardan şüphelenmek için makul sebepler bulunduğu önleyici tedbirler alınması veya soruşturma başlatılması amacıyla bu bilgilerin ivedilikle yetkili makamlarla paylaşılmasını temin edecek uygun mekanizmaları kurmalıdır.

İlgili kâr amacı gütmeyen kuruluş hakkındaki uluslararası taleplere yanıt vermeye uygun etkili kapasite

8.6. Ülkeler, terörü finanse ettiğinden ya da başka şekillerde terörü desteklediğinden şüphelenilen belirli kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin uluslararası bilgi taleplerine cevap vermek amacıyla uygun temas kişileri ve usulleri belirlemelidir.

BM ve FATF'ın yanı sıra Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu, Avrupa Birliği (2015/849/EU ve 2018/843 sayılı Direktif ve 2015/847 sayılı Tüzük), Avrupa Konseyi (141 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 198 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Araştırılması, Zaptı ve Müsaderesi ile Terörizmin Finansmanı Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Basel Bankacılık Denetimi Komitesi, Egmont Grubu ve Wolfsberg Grubu tarafından da terörün finansmanı ile mücadeleyle yönelik çalışmalar yapılmış; ülkeler tarafından uyulması zorunlu tutulan veya tavsiye edilen tedbirler öngörülmüştür.

3. ULUSAL DÜZENLEMELER

3.1. Dernek ve Vakıflar Mevzuatı

Ülkemizde dernek ve vakıfları kapsayan ve iyi düzenlenmiş bir kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörü bulunmaktadır. Hem dernekler hem de vakıflar kayıt sistemine tabi olup; vakıflar 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na, dernekler ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulmakta, denetlenmekte ve faaliyette bulunmaktadır. Bununla birlikte Anayasa'da, 4721 sayılı Medeni Kanun'da, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununda da sektörle ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.

3.1.1. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

24607 sayılı ve 8.12.2001 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu’nun 56ncı ve 100üncü maddeleri arasında dernekler, 100 ve 117inci maddeleri arasında ise vakıflar düzenlenmiştir.

Medeni Kanun kapsamında derneklerin kuruluşu, üyelik, organlarının oluşumu, derneklerin sona ermesi gibi genel çerçeveyi çizen düzenlemeler yapılmıştır. Vakıflar için ise yine kuruluş süreci, vakfın örgütlenmesi, sona ermesi ve faaliyetten geçici alıkoyma hususları düzenlenmiştir.

3.1.2. 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu

18088 sayılı ve 23.6.1983 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yardım Toplama Kanunu’nun amacı yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşları ve bunların hangi amaçla yardım toplayabileceklerini belirlemek, yardımın toplanmasına, kullanılmasına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kanunun 3üncü maddesi kapsamında yardım toplayabilecek olanlar arasında dernek ve vakıflar da sayılmış ve bu kuruluşların yardım toplama faaliyetlerinde uyacakları usul ve esaslar talimatlandırılmıştır.

3.1.3. 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu

Türk Medeni Kanunu’na göre vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan özel hukuk tüzel kişiliğine sahip mal toplulukları olarak tanımlanmıştır.

26800 sayılı ve 20.2.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Vakıflar Kanunu, vakıfların yönetimi, faaliyetleri ve denetimi, yurt içi ve yurt dışındaki taşınır ve taşınmaz vakıf kültür varlıklarının tescili, muhafazası, onarımı ve yaşatılması, vakıf varlıklarının ekonomik şekilde işletilmesi ve değerlendirilmesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Vakıfların uluslararası faaliyetleri, muhasebe kayıtları ile ilgili hususlar, beyanname verme yükümlülüğü ve denetimi Kanun kapsamında ele alınmıştır.

27.09.2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ‘Vakıflar Yönetmeliği’ ise 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’na dayanılarak hazırlanmıştır.

3.1.4. 5253 sayılı Dernekler Kanunu

25649 sayılı ve 23.11.2004 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun amacı dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir.

5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre dernek kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları olarak tanımlanmıştır. Kanun kapsamında derneklerin faaliyetleri, organlarının işleyişleri, gelir ve gider usulleri, beyanname verme yükümlülüğü ve denetim hususları ve yurtdışından yardım alınması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Yine bu usul ve esaslara uyulmaması halinde uygulanacak müeyyideler 32inci maddede ele alınmıştır.

25772 sayılı ve 31.03.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Dernekler Yönetmeliği ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na dayanılarak hazırlanmıştır. Yönetmelik; vakıfların bazı işlemleri ile dernekler ve dernek şube veya temsilciliklerin, federasyonlar ve konfederasyonların, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ile dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin kuruluşu, genel kurul toplantıları, uluslararası faaliyetleri, yükümlülükleri, izne tabi faaliyetleri, lokal açmaları, sandık kurmaları ve diğer hususlar ile ilgili iş ve işlemlerini kapsamaktadır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü düzenleyen diğer Kanun ve Yönetmelikler ise şu şekildedir;

- 5072 sayılı dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun,
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu,
- 1606 sayılı Bazı Dernek ve Kuruluşların Vergiden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanun,
- İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 22.09.2004 Sayısı: 25591),
- Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 27.12.1999 Sayısı: 23919),
- Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri Teşekküllere Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Bütçelerinden Yardım Yapılması Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 17.07.2006 Sayısı: 26231).

3.2. Sektörün Terörün Finansmanı Mevzuatındaki Yeri

Terör ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik olarak Türkiye'de ihdas edilmiş yasal hükümler 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) ve ilgili ikincil mevzuatta yer almakla birlikte, anılan Kanunlarda yapılan atıflar ve mevcut genel hükümler dolayısıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) da terörle ve terörün finansmanı ile mücadele çerçevesinde önemli yer tutmaktadır.

İşbu Rehber kapsamında bahsedilmesinde fayda görülen yasal düzenlemeler kısaca ele alınacaktır.

3.2.1. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Kara paranın Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanun ile kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK), 17.02.1997 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. İdari nitelikteki bir mali istihbarat birimi olan MASAK'ın vizyonu; suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı ile etkili bir şekilde mücadele ederek etkin bir ekonomi ve güvenli bir toplum oluşmasına katkıda bulunan öncü bir kurum olmak, misyonu ise aklama ve terörün finansmanı suçlarının önlenmesi ve tespitine yönelik olarak; politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırma ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmek olarak tanımlanmıştır.

Öncesinde, 18.10.2006 tarih ve 26323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 4208 sayılı Kanunu yürürlükten kaldıran 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 19 uncu maddesinde düzenlenen MASAK'ın görev ve yetkileri, hâlihazırda 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231 inci maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu madde kapsamında MASAK'a suç gelirlerinin aklanması ile ilgili görevlerin yansira terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek, değerlendirme sürecinde gerek duyulduğunda kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak, terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek gibi görevler verilmiştir. Bu görevlerin yürütülmesi sürecinde kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi istemek gibi yetkilerle de donatılmıştır.

Aklama ve terörizmin finansmanı suçları ile ilgili "Müşterinin Tanınması", "Kimlik Tespiti", "Şüpheli İşlemlerin Bildirimi", "İç Denetim", "Risk Yönetimi" ve "Uyum Görevlisi Atanması" gibi uluslararası düzenlemelerde de vurgu yapılan temel önleyici tedbirler 5549 sayılı Kanun'da yer almaktadır. Bu tedbirler için yasal zeminde genel bir çerçeve çizilmiş, ayrıntılı düzenlemelerin ikincil düzenlemelerle yapılması öngörülmüş ve bu kapsamda ilgili Yönetmelik ve Tebliğler ihdas edilmiştir.

3.2.2. 6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun

Türk hukuk sisteminde terörün finansmanı suçu ilk olarak 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun mülga 8inci maddesiyle düzenlenmiş olup sonrasında BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme hükümlerine uyum sağlamak adına yeni bir özel kanun çıkarılmıştır. Bu kapsamda hazırlanan '6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun' 07.02.2013 tarihinde kabul edilmiştir. Terörizmin finansmanı suçu söz konusu Kanunun 4üncü maddesinde uluslararası düzenlemelere de uygun şekilde yeniden tanımlanmış ve bu suçun işlenmesi halinde uygulanacak müeyyideler düzenlenmiştir.

6415 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrası ile de terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişi faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı

belirtilmiştir. Ülkemizdeki dernekler ve vakıfların tüzel kişiliğe sahip olmaları, diğer düzenlemelerin yanı sıra bu madde kapsamında da değerlendirilmeleri sonucunu doğurmaktadır.

Ayrıca 6415 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 7 inci fıkrasında, terörizmin finansmanı suçu bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan iletişimin tespiti, teknik araçlarla izleme gibi bazı tedbirlerin uygulanabileceği öngörülmüştür.

3.2.3. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu

12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu aslen terör faaliyetlerinin önlenmesine yönelik hükümlerden oluşmaktadır. Terörün finansmanı suçu ilk olarak bu Kanunda ihdas edilmiş olmakla birlikte daha sonra 6415 sayılı Kanun'un 4üncü maddesi ile yeniden tanımlandığından söz konusu madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Terörizmin finansmanı suçu hâlihazırda başka bir kanun ile düzenlenmiş ise de terör örgütü mensuplarına yardım etme fiili, 3713 sayılı Kanunda hapis cezasını gerektirir suçlar arasında sayılmaktadır. Kanunun 7inci maddesinde terör örgütünün propagandasını yapan kişinin bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ve söz konusu propagandanın ve terör örgütü mensuplarına yardımın, **dernek, vakıf, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğretim yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılması halinde hükmolunacak cezanın iki katına çıkartılacağı, ayrıca dernek, vakıf, sendika ve benzeri kurumların teröre destek olduklarının tespit edilmesi halinde faaliyetlerinin durdurulacağı, anılan kuruluşların mahkemece kapatılacağı ve kapatılan kuruluşların malvarlıklarının müsaderesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.**

Ayrıca Kanunun "Tüzel kişilerin sorumluluğu" başlıklı 8/B maddesinde; TMK kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde TCK'nın 60ıncı maddesine atıfta bulunularak, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı belirtilmiştir.

3.2.4. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanununun 20nci maddesinde tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamayacağı, ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı Kanunun 60ncı maddesinde özel kanunlarda da atıf yapılan tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri düzenlenmiş olup bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca müsadere hükümlerinin de özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanacağı eklenmiştir.

Kanunun "Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" başlıklı 282nci maddesinde ise; alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkararak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği

konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişinin, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Terörün finansmanı suçunun yaptırımının 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiş olması dolayısıyla, terörün finansmanı suçu aklamamanın öncül suçları arasında¹ sayılmış olup terörün finansmanı suçundan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarmak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutmak “aklama” suçu kapsamında değerlendirilmektedir.

Terör örgütlerinin pek çok yasadışı kaynaktan fon elde etmeleri ve bu fonları aklamak amacıyla çeşitli yöntemler benimsemeleri, aklama ve terör örgütlerinin finans kaynakları ile mücadele açısından da önem arz etmektedir.

3.2.5. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun “Tüzel kişilerin sorumluluğu” başlıklı 43/A maddesinin birinci fıkrasında daha ağır idari para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun veya terörizmin finansmanı suçunun tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye 10.000 TL'den 2.000.000 TL'ye kadar idari para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan düzenleme ile kâr amacı gütmeyen bir kuruluşun organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte kâr amacı gütmeyen kuruluşun faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından aklama veya terörizmin finansmanı suçunun kâr amacı gütmeyen kuruluşun yararına olarak işlenmesi halinde, kâr amacı gütmeyen kuruluşa da idari para cezası verilmesine imkân tanınmıştır.

3.2.6. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik

5549 sayılı Kanun'da belirlenen önleyici tedbirler kapsamında çıkartılan Yönetmeliğin 8inci maddesinde “Dernek ve vakıflarda kimlik tespiti” düzenlenmiştir. Bu çerçevede derneklerin yükümlüler² nezdinde gerçekleştirecekleri işlemlere ilişkin kimlik tespitinde; derneğin adı, amacı, kütük numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile derneği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak anne, baba adı ve T.C. kimlik numarası alınacağı açıkça belirtilmiştir. Derneğin adı, amacı, kütük numarası ve adres bilgileri, dernek tüzüğü ile dernek kütüğündeki kayda ilişkin belgeler; derneği temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin

¹¹ Öncül suç; suç gelirinin elde edilmesini mümkün kılan suçtur. Aklama sürecinde önce bir suç işlenmekte, işlenen bu suç sonucunda bir ekonomik değer elde edilmekte ve bu ekonomik değerlere yasal görünüm kazandırmaya yönelik fiiller gerçekleştirilmektedir.

² Bankalar, bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, finansman ve faktöring şirketleri, ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ile sigorta ve reasürans brokerleri, noterler...

doğruluğu, 6ncı maddede belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilmektedir.

Vakıfların yükümlüler nezdinde gerçekleştirecekleri işlemlere ilişkin kimlik tespitinde; vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresine ilişkin bilgiler ile temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak anne, baba adı ve T.C. kimlik numarası alınmaktadır. Vakfın adı, amacı, merkezi sicil kayıt numarası ve adres bilgileri, vakıf senedi ile Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler; vakfı temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu, 6ncı maddede belirtilen kimlik belgeleri; temsil yetkisi ise temsile yetkili olduğuna dair belgeler üzerinden teyit edilmektedir.

Bahse konu kimlik tespitini ihlal eden yükümlülere 5549 sayılı Kanunun 13üncü maddesi uyarınca, MASAK tarafından her bir ihlal için 15.035 TL (2019 itibarıyla) idari para cezası verilmektedir. Yükümlünün banka, finansman şirketi, faktoring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu veya yetkili müessese olması halinde ise idarî para cezası iki kat olarak uygulanmaktadır (2019 itibarıyla 30.070).

MASAK tarafından terörün finansmanıya mücadele çerçevesinde hazırlanan ve halen yürürlükte olan Genel Tebliğler ise şu şekildedir;

- Terörün finansmanının önlenmesine ilişkin bilgiler ihtiva eden Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği,

- Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik uyarınca yükümlü sayılanlar tarafından, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında şüpheli işlem bildiriminde bulunulması yükümlülüğünün etkin, zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine ilişkin açıklama ve düzenlemelere yer verilen 13 sıra No.lu MASAK Genel Tebliği.

3.2.7. Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği

07.11.2007 tarihli ve 26693 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tebliğ’de 6415 sayılı Kanunun ilgili maddelerine atıfla fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller ve terörizmin finansmanı suçu ile terörün finansmanı niteliği ve terörün finans kaynakları gibi genel çerçeveyi çizen düzenlemeler yapılmıştır. İşbu Rehberin terörün finans kaynakları bölümünde de özetlendiği üzere, yasadışı ve yasal faaliyetlerden sağlanan kaynaklar Tebliğ kapsamında ayrıntılandırılmıştır.

Yasal görünümlü faaliyetlerden sağlanan kaynaklar arasında “kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması” hususu ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

3.2.8. 13 Sıra No.lu MASAK Genel Tebliği

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin 27nci maddesinde MASAK Başkanlığının; şüpheli işlem tiplerini belirlemeye, 28 inci maddesinde ise Maliye Bakanlığının şüpheli işlem bildirim formlarının düzenlenmesine, bildirimlerin elektronik ortam ve bilgi iletişim araçları kullanılarak yapılması zorunluluğu getirilmesine ve bildirimlerde elektronik imza kullanılmasına ilişkin usul ve esasları yükümlüler bazında ayrı ayrı belirlemeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 27 ve 28inci maddeleri gereğince hazırlanan ve şüpheli işlem bildirimine ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 13 sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği 25.08.2014 tarihli ve 29099 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Söz konusu Tebliğ ile aynı konuda daha önce yayımlanan 6 Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği yürürlükten kaldırılmış bulunmaktadır).

Tedbirler Yönetmeliğinin 27 inci maddesinde yapılan tanımdan hareketle 13 sıra No.lu MASAK Genel Tebliğinde de şüpheli işlem tanımına yer verilmiş olup; yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının, yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun bulunması hali olarak tanımlanmıştır.

Genel Tebliğde, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında şüpheli işlem bildiriminde bulunulması yükümlülüğünün etkin, zamanında ve uygun şekilde yerine getirilmesine yönelik olarak şüpheli işlem bildirimine ilişkin usul ve esaslar hakkında ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Tebliğin 6ncı maddesiyle Başkanlığa yükümlüler tarafından yapılacak şüpheli işlem bildirimlerin usul ve esaslarını belirlemek üzere genel ve sektörel mahiyette 'Şüpheli İşlem Bildirim Rehberleri' yayımlama yetkisi verilmiş ve rehberlerin Başkanlığın resmi internet sitesi aracılığı ile duyurulacağı belirtilmiştir. Söz konusu düzenlemeye istinaden MASAK resmi web sitesinde "Bankalar", "Sermaye Piyasası Aracı Kurumları", "Sigorta ve Emeklilik Şirketleri", "Faktöring, Finansman ve Finansal Kiralama Şirketleri", "Yetkili Müesseseler", "Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları" ve diğer yükümlüler için ayrı ayrı şüpheli işlem bildirim rehberleri yayınlanmıştır.

Her bir rehberde yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla şüpheli işlem tipleri belirlenmiştir. Rehberlerde, müşteri profili ve işlemlere ilişkin genel mahiyetteki şüpheli işlem tipleri ve ilgili faaliyet alanına özgü sektörel şüpheli işlem tiplerinin yanı sıra terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri de belirlenmiştir. Terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri;

- Terör örgütleri ile bağlantısından şüphelenilen kişiler veya riskli ülkelerle gerçekleştirilen işlemlere ilişkin tipler,
- Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin tipler,

olmak üzere iki alt başlık altında sınıflandırılmıştır. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin şüpheli işlem tiplerine Rehberin risklerin azaltılması bölümünde de yer verilmiştir.

4. RİSKLERİN TANIMLANMASI ve METOTLAR

Terör örgütlerine yasal görünümlü kaynak sağlanmasında dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılabilir. Kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle terör örgütüne veya teröristlere aktarılabilir. Bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedir.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörist unsurlar tarafından suistimali hususu 2000’li yıllardan bu yana bir endişe konusu olarak uluslararası güvenliği tehdit etmekte olup, bu tehdit günümüzde de devam etmektedir. Bu sektörün terörist unsurlar tarafından suistimali, sektörün küresel boyutu göz önünde bulundurulduğunda düşük gibi gözükse de bu tür bir istismarın sektöre etkisi parasal değer in ötesine geçmektedir. Bağışçılar sektöre sağlanan aynı veya nakdi olanakların hayırlı işler için kullanılacağına inanmaktadır; bu güven sektörün temel taşıdır. Bu olanakların asıl amacı zarar vermek olan kuruluşlara yönlendirilmesi, halkın sektöre olan güvenini zedeleyecek ve sektörün çalışmaları üzerinde istenmeyen bir etki yaratacaktır.

Bu nedenle bu bölüm altında açık kaynaklar, yapılan analizler, risk değerlendirmeleri ve vakalar üzerinden sektörün terörün finansmanı suistimali ile ilgili birkaç temel soruya yanıt verilmeye çalışılacaktır. Aşağıda bu temel sorular ve cevapları ele alınmıştır.

Terörist unsurların kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörüne yarattığı tehdidin niteliği nedir?

Operasyonel düzeyde kâr amacı gütmeyen kuruluşlar birçok şekilde terörist unsurların hedefi olabilmektedir. Terör örgütleri esas olarak yasal kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan istifade etmeye ve sektörün bütünlüğünü baltalamaya çalışmaktadır. Bu çerçevede sınır aşan terör örgütlerinin yanı sıra ulusal düzeyde faaliyet gösteren bazı suç yapılanmalarının da sektör için tehdit oluşturduğu ve tehdit ortamının büyüyen bir unsuru olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun, yabancı faaliyetlere ve yabancı kuruluşlara odaklanmanın, yerel kâr amacı gütmeyen kuruluş faaliyetlerinin düşük risk arz ettiğine dair bir yanılsama yaratması da olası olacaktır.

Hangi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar terörist unsurların suistimali açısından en yüksek riski taşımaktadır?

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar küresel düzeyde kapsamı ve faaliyetleri çok geniş olan bir sektördür. Fakat yapılan analizler belirli faaliyet türlerinde ve belirli çevrelerde yer alan kuruluşların suistimale karşı daha kırılgan olduğunu ortaya koymaktadır.

Özellikle insani yardım hizmetlerinin sağlanmasında görev yapan “hizmet alanında faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen kuruluşlar”, terörist unsurlar açısından en çok istenen imkânları sunmaktadır. Faaliyetlerine dâhil olan kaynak türleri, faaliyetlerinin coğrafi genişliği ve savunmasız nüfusa erişimleri, teröristler için oldukça cazip fırsatlar sunmaktadır. Örneğin bugüne kadar tespit edilen vakaların hiçbirinde hak ve savunuculuk alanında faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörist unsurlar tarafından hedef alındığı tespit edilmemiştir.

Bununla birlikte terörist hareketlerin aktif olarak faaliyet gösterdiği bölgeler, coğrafi çatışma alanları ve bu bölgelerde bulunan nüfus da ciddi bir suistimal riski altındadır. Tanımlanan bölge her zaman coğrafi çatışma alanları ve otorite boşluğu olan bölgeleri ifade etmemektedir. Terörist faaliyetlerin aktif olmadığı alanlarda kâr amacı gütmeyen kuruluşlar terörle ilgili olmasa da suç ve yolsuzlukla ilişkili tehditlere maruz kalabilmektedir. Yine göreceli olarak istikrarlı bölgelerdeki nüfus, olası destekleri nedeniyle terör varlıklar tarafından hedef alınabilmektedir. Örneğin ağırlıklı olarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgemizde faaliyette bulunan bölücü terör örgütü PKK'nın Avrupa'da yaşayan Kürt kökenli vatandaşlarımızı potansiyel sempatizan ve destekçi olarak görmesi ihtimal dahilindedir.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar en çok ne zaman terörist unsurların istismarı riski altındadır?

Önceki soruların cevaplarıyla bağlantılı olarak yapılan analizlerde görülmüştür ki; terör tehdidinin bulunduğu ortamlarda hizmet faaliyetleri yürüten kâr amacı gütmeyen kuruluşların suistimale uğrama riski en yüksek seviyededir. Bununla birlikte, bu çevrelerde faaliyet gösteren hizmet alanında faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için fon ve hizmetlere olan talebin artmasına neden olan doğal afetler gibi stratejik şokların da kırılganlıkları arttırdığı tespit edilmiştir. Örneğin, bu tip şoklar sonrası talep hızla büyümekte, personelin yeniden konumlandırılması gibi gereklilikler nedeniyle iç denetim yapılması zorlaşmakta bu da kırılganlıkları ciddi biçimde arttırmaktadır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar en çok hangi süreçlerde terörist unsurların istismarı riski altındadır?

Kâr amacı gütmeyen kuruluşların faaliyetleri genel operasyonları boyunca birçok noktada savunmasız kalabilmektedir. Bu anlamda suistimal vakalarında kaynak toplama, kaynağın aktarılması, alıkoyma ve harcama aşamaları gözden geçirilmiş; bazı vakalarda kuruluşun faaliyetinin faydalanıcıya ulaştığı noktaya kadar yasal olduğu fakat teslimat aşamasında suistimalin ortaya çıktığı görülmüştür. Örneğin bir eğitim faaliyeti kapsamında terör örgütüne eleman kazandırılmasına yönelik bir amaç benimsenebilmektedir. Bu senaryoda kaynakların toplanması, kaynağın aktarılması ve harcanması bir kâr amacı gütmeyen kuruluşun sunduğu eğitim programının doğası ve amacıyla aynı doğrultudadır. Fakat teslimat aşamasında faaliyet terörist amaçlarla suistimal edilmektedir. Teslimat aşamasında suistimal, kâr amacı gütmeyen kuruluşun kaynaklarına odaklanmanın bazı ciddi vakaları tespit etmekte

başarısız olunabileceğini ve program bilgisinin kaynak akış bilgisi kadar önemli olabileceğini göstermektedir.

Neden kâr amacı gütmeyen kuruluşlar terörist unsurlar tarafından kötüye kullanma riski altındadır?

Rehberin başında da kısaca açıklandığı üzere; kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve terör örgütleri aynı küresel ortamda faaliyet göstermektedir. Genellikle aynı topluluklara fakat çok farklı amaçlarla erişmeye çalışmaktadırlar. Bu kuruluşlar savunmasız toplulukların yardımcısıyken, terörist unsurlar sömürücüleri ve saldırganlarıdır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar faaliyetlerini yürütebilmek için yüksek mobilitenin sağlanması, kaynakların arttırılması ve dış denetimin düşük düzeyde tutulmasını hedeflerler. Stratejik ve operasyonel seviyelerde yapılan analizler, bunların çok farklı amaçları gerçekleştirmek üzere terör örgütleri tarafından da değer verilen örgütsel nitelikler olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla kâr amacı gütmeyen kuruluşlar terörist unsurlar tarafından hedef alınmaktadır çünkü bu kuruluşlar malzemelere, fonlara ve ağlara kolayca ve yasal olarak erişebilmektedir. Terörist unsurlar ise aynı malzemelere, fonlara ve ağlara erişmeye çalışmakta ancak gayri meşru varlıklar olarak bunu gizlice yapmak zorundadırlar. Bu da demektir ki terörist unsurlar bu olanaklara erişimi olan yasal sektörleri suistimal etmeye ciddi önem vermektedir.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar terörist faaliyetlere karşı nasıl savunmasızdır?

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, sektörün içindeki birçok organizasyonel eğilim nedeniyle terörün finansmanı faaliyetlerine karşı savunmasızdır. Örneğin genişletilmiş lojistik ağlar özellikle uluslararası programlarda gözetimi zorlaştırmaktadır. Sektördeki geçici işgücünün oranı, kuruluşların etkili bir işe alma sistemi dâhilinde teknik bilgi birikimine sahip ve deneyimli personeli istihdam etmelerini zorlaştırmaktadır. Geniş ve çeşitli kaynaklara ve ağlara erişim ile önemli düzeydeki halk güveni sektörün kırılabilirliğini arttırmaktadır.

Bir diğer önemli unsur olarak sektörde faaliyet gösteren kuruluşlarda gelenek gereği amaçlara ulaşmaya verilen önem, onları savunmasız bırakabilmekte; yöneticilerin veya çalışanların, faaliyetleri gerçekleştirme lehine akut riskleri görmezden gelmelerine neden olabilmektedir.

Terörist unsurlar kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü nasıl suistimal etmektedir?

Örnek olay incelemeleri ve analizler sonucu kâr amacı gütmeyen kuruluşların suistimal riskinin 5 şekilde ortaya çıktığı görülmüştür.

Suistimal Metotları ve Riskleri	
Fonların yönlendirilmesi	Kâr amacı gütmeyen bir kuruluşun veya temsilcisinin fonları, bilinen veya şüpheli bir terörist kuruluşa yönlendirmesi
Terörist unsurlar ile ortaklık	Kâr amacı gütmeyen bir kuruluşun veya temsilcisinin bir terör örgütü veya bir destekçi ile operasyonel bir bağlantı kurmayı sürdürmesi
Program veya faaliyetlerin kötüye kullanımı	Bir kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından desteklenen ve finanse edilen meşru insani amaçlı programların teslim noktasında terörizmi desteklemek için manipüle edilmesi
Örgüte eleman kazandırmada destek	Kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finanse edilen programların veya tesislerin, örgüte eleman kazandırma ilgili faaliyetleri destekleyen ve / veya destekleyen bir ortam yaratmak için kullanılması
Sahte kuruluşlar	Hayır faaliyeti kisvesi altında, terörist bir kuruluş ya da bireye destek vermek için fon sağlanması ve / veya başka faaliyetlerde bulunulması

FATF tarafından 2014 yılında yayınlanan "Kâr amacı Gütmeyen Kuruluşlarda Terör Suistimali Riskleri" konulu raporda yapılan analize göre; sektörün suistimalinde %54 ile en yaygın yöntem olarak fonların yönlendirilmesi kullanılmakta, bunu %45 ile terörist unsurlar ile ortaklık izlemekte ve %26 ile örgüte eleman kazandırmada destek yöntemi benimsenmektedir.

Türkiye'deki kara para aklama ve terörün finansmanı risklerinin ele alındığı 'Ulusal Risk Değerlendirmesi' sürecinde de işbu Rehber de ele alınan sorular ve cevaplara paralel olarak kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele kapsamında kâr amacı gütmeyen kuruluşların suçlular tarafından suistimal edilme olasılıkları bağlamında belli başlı risk kriterleri belirlenmiştir, bunlar;

- a) Sektörün büyüklüğü,
- b) Sektörde faaliyet gösteren NPO'ların türü ve sayısı,
- c) Sektörde faaliyet gösteren NPO'ların nevine göre bağışçı tabanı profili (tüzel kişi/gerçek kişiler, yurtdışı bağışlar, belli bir coğrafi bölgeden gelen bağışlar vs.),
- d) Sektörde faaliyet gösteren NPO'ların nevine göre yürüttükleri programlar/faaliyetlerinin türü (eğitim, yurtdışı faaliyet, uluslararası işbirliği vs.),
- e) Sektörde faaliyet gösteren NPO'ların KA/TF ile mücadeledeki farkındalık seviyesi,
- f) Sektöre girişin zorluğu,
- g) Sektör tarafından sunulan hizmetlerin ve faaliyetlerin niteliği,
 - a. Konut, sosyal hizmetler, eğitim veya sağlık gibi hizmet alanında faaliyet gösteren NPO'ların daha yüksek risk arz etmesi,
 - b. Spor ve rekreasyon; sanat ve kültür; siyasal partiler, düşünce kuruluşları gibi çıkar savunuculuğu odaklı faaliyet gösteren NPO'ların düşük risk arz etmesi,
- h) NPO faaliyetlerinin kötüye kullanımı-kaynak akışı meşru teslim noktası istismarı,
- i) Tabi olunan denetim faaliyetinin niteliği,

- j) Tabi olunan denetim faaliyetinin sıklığı,
- k) Denetim faaliyetleri sonucunda yapılan suç duyuruları,
- l) Denetim sonucu uygulanan yaptırımlar ve gerekçeleri (idari ceza, adli ceza ve diğer yaptırımlar),
- m) Savcılığa suç duyurusunda bulunulan NPO'ların türü, suç duyurusunun konusu ve terörün finansmanı aracı olarak kullanılma durumu,
- n) Kapatılan veya faaliyeti durdurulan NPO'ların neveleri, sayıları ve bunların sektöre oranı,
- o) Tespit edilen sahte hayır kurumu oluşumları,
- p) Sektördeki NPO'ların yurtdışı faaliyetlerinin niteliği ve bu faaliyetlerin gerçekleştirme sıklığı,
- q) NPO fonlarının çeşitliliği ve yönlendirilmesi,
- r) Aktif terör tehdidine yakın faaliyet gösteren NPO'lar,
 - a. Aktif bir terörist tehdidin bulunduğu çatışma bölgesinde faaliyet gösterenler (Suriye sınırı),
 - b. Herhangi bir çatışmanın bulunmadığı durumda da, destek ve koruma amaçlı terörist hareketin aktif olarak hedef aldığı bir nüfus içinde faaliyet gösterenler (Terörist grubun desteğini almayı hedeflediği etnik/dini gruplar),
- s) Bilerek ya da bilmeyerek terörist bir tarafla bağlantı kurduğu tespit edilen NPO'lar veya temsilciler,
- t) Sektörün destekçi sağlamak için kullanılabilme durumu,
- u) Mali akışlar, lojistik destek ve araç desteğine kadar kırılma noktalarının mevcut olmasıdır.

Bu kriterler çerçevesinde yapılan değerlendirme sonucu FATF Tavsiyesiyle de uyumlu olacak şekilde bir risk analizi yapılmış; bütün kâr amacı gütmeyen kuruluşların tabiatları gereği yüksek riskli olması gibi bir durum söz konusu olmadığından faaliyet veya nitelikleri nedeniyle terörün finansmanı yönünden istismar edilme riski bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşların özellikleri açıkça ortaya konmuştur.

Rehberin bu bölümüne kadar terörün finansmanı hakkında genel bir çerçeve çizilerek, ulusal ve uluslararası mevzuat ele alınmış, sonrasında kâr amacı gütmeyen kuruluşlar özelinde terör ve terörün finansmanı riskleri ve metotları incelenerek, temel birkaç soruya yanıt verilmeye çalışılmıştır. Bütün bunların yanı sıra mevcut ve olası risklerin nasıl bertaraf edilebileceğine dair bir bakış açısı sunmak bu Rehberin en önemli amaçlarından birini teşkil etmektedir.

5. RİSKLERİN TESPİTİ VE AZALTILMASI

Riskin azaltılması için önce tespit edilmesi gerekmektedir. İlk aşama olan suistimalin tespitinde ve olası suistimalin soruşturulmasında farklı bilgi türlerine erişim önem arz etmektedir. Örneğin açık kaynaklar, düzenleyici bilgiler ve finansal bilgiler önemli ölçüde durum tespiti sağlayabilmektedir. Fakat daha karmaşık vakalarda, kolluk ve ulusal güvenlik birimleri gibi ulusal bilgilere erişim ile yabancı kuruluşlarla bilgi değişiminin gerekli olduğunu görülmüştür. Bu nedenle bu kategoride temelde 6 bilgi kaynağı ön plana çıkmıştır;

- Kâr amacı gütmeyen kuruluşların düzenleyici bilgileri (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından edinilen ve diğer birimlerle paylaşılan bilgiler)
- Açık kaynaklar (Gazete haberleri, makaleler, internet araştırmaları vs.)
- MASAK verileri ve diğer mali bilgiler,
- Ulusal güvenlik birimlerince temin edilen bilgiler,
- Kolluk birimleri tarafından sağlanan bilgiler ve

- Yabancı muhataplardan edinilen bilgiler.

Özetle yerli ve yabancı birçok aktörün işbirliği, önemli suistimal vakalarını tespit etmek ve durdurmak için gerekli görülmektedir. Örneğin aşağıdaki vakada, iki yabancı (hükümet) ortak kuruluştan gelen bilgi, ulusal düzenleyicinin, uluslararası insani yardım faaliyetleri yürüttüğünü iddia eden bir NPO'yu içeren bir risk durumunu tespit etme, anlama ve ele alma becerisi ile ilgili bir örnektir.

Yabancı bir çatışma bölgesinde uluslararası insani faaliyetler yürüten bir NPO, kayıt için ulusal makamlara başvurmuştur. NPO'nun başvurusunu inceleyen resmi makamlar, NPO'nun amaç ve faaliyetlerinden bazılarının yasal çerçevenin dışında olduğunu tespit etmiştir. Bunun üzerine, istihbari birimlerle iletişime geçilmiş ve NPO'nun çatışma bölgesinde faaliyet gösteren terörist unsurlarla iltisaklı olabileceğine dair bilgiler edinilmiştir. NPO'nun fon ve kaynakları, meşru yollarla çatışma alanında faaliyet gösteren birkaç kuruma aktaracağı da öğrenilmiştir. Bu kuruluşlardan bazılarının da yukarıda bahsedilen terörist unsurlarla ilişkili olduğu görülmüştür.

İlaveten, iki yabancı ortak kuruluştan da başvurunun değerlendirilmesinde yararlı olabilecek bilgiler alınmış; yabancı bir ortak, ülkesinde anılan NPO'nun terörist faaliyetlerle bağlantısı nedeniyle soruşturma yürütüldüğünü iletmiştir. Resmi makamlar ilgili NPO ile bağlantıya geçerek endişelerini dile getirmiş ve endişelerin giderilmesi için alınması gereken önlemleri iletmiştir. Sonuç olarak NPO kayıt başvurusunu geri çekmiş, resmi makamların inceleme sürecinde elde ettiği bilgiler araştırmalarını kolaylaştırmak için ulusal güvenlik birimlerine iletilmiştir.

Bahse konu suistimalin tespit aşamasını, risklerin bertaraf edilmesi yani azaltılması süreci izleyecektir. Terörün finansmanı vakalarında terör eyleminin engellenmesi önemli bir odak noktası olduğundan bu risklerin azaltılmasında alınabilecek belli başlı önlemler bulunmaktadır. Risklerin azaltılması metotları arasında;

- Sektörün faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetimlerinden sorumlu birimler ve ilgili kolluk birimlerine yönelik önleyici eğitimler düzenlenmesi ve farkındalık artırma çabaları,
- Sektörün işleyişine ilişkin düzenlemelerin kontrolünün yaygınlaştırılması,
- Kolluk soruşturmaları ve operasyonları,
- Terörist unsurları destekleyen gerçek kişi ve kuruluşların belirlenmesi ve ifşa edilmesi,

gibi hususlar ön plana çıkmaktadır. Türkiye'deki kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörü için bu önlemleri uyarladığımızda;

- 1) Sektöre yönelik önleyici eğitimleri düzenlenmesi ve farkındalık artırma çabaları kapsamında; derneklerden sorumlu İçişleri Bakanlığına bağlı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve taşra teşkilatı, vakıflardan sorumlu Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Vakıflar Genel Müdürlüğü ve taşra teşkilatı ile MASAK tarafından gerekli çalışmaların yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

- 2) Sektörün kendi kendini düzenlemesi hususunda en büyük görev yine Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne düşmektedir. Bahse konu Genel Müdürlüklerinin sektörü denetleme ve izleme sistemi kapsamında düzenlediği iç denetim, yerinde denetim ve beyanname ve bildirim zorunlulukları, anılan önlemlerin ciddi bir bölümünü oluşturmaktadır.
- 3) Kolluk soruşturmaları ve operasyonları ise, istihbari birimlerden alınan bilgilerin değerlendirilmesi, sektörü denetleme yetkisine sahip olan birimlerin kolluk kuvvetlerine ilettiği ihbar ve şikâyetler ve Cumhuriyet Savcılıkları tarafından yapılan taleplerin temel alındığı bir süreci kapsayacaktır.
- 4) Terörist unsurları destekleyen gerçek kişi ve kuruluşların belirlenmesi alanında ise sektörle ilgili faaliyet gösteren paydaş her bir kurumun dâhil olacağı bir bilgi ağı ve işbirliği süreci etkili bir sistemin göstergesi olacaktır.

Bugüne kadar MASAK tarafından sektörün farkındalığını arttırmak, olası riskleri ortaya koymak ve riskleri azaltmak adına çeşitli çalışmalar yürütülmüştür.

5.1. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlarca Alınabilecek Tedbirler

Terörün finansmanı risklerinin azaltılabilmesi adına kâr amacı gütmeyen kuruluşlarca şu hususlara dikkat edilmesinde fayda bulunmaktadır;

-Kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörün finansmanında kötüye kullanılmasına ilişkin güncel eğilimlerin değerlendirildiği ulusal ve uluslararası çalışmalar takip edilmeli, faaliyet alanı ve faaliyette bulunulan coğrafi bölge kaynaklı risklerden haberdar olunmalıdır,

-Riskin yüksek olduğu durumlarda yardım ulaştırılan kişilerin terör örgütleri ile irtibatı noktasında imkân ölçüsünde araştırma yapılmalıdır,

-Terörün finansmanın önlenmesi amacıyla alınan uluslararası yaptırım kararları yakından takip edilmelidir,

-Mal ve hizmet temin edilen kişi ve kuruluşlar ile yurt dışında ortaklaşa yardım faaliyeti yürütülen kişi ve kuruluşların uluslararası yaptırım listelerinde yer alıp almadıkları kontrol edilmelidir.

5.2. Yükümlülere Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Terörün finansmanı ile ilgili ulusal mevzuatta bahsedilen 13 Sıra No.lu Genel Tebliğin 6ncı maddesine dayanarak hazırlanan Rehberlerde “terörün finansmanı ile bağlantılı” şüpheli işlem tipleri dâhilinde “Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlara İlişkin Şüpheli İşlem Tipleri” ayrıntılı olarak belirlenmiştir;

1. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların beyan edilen amacı, faaliyetleri ve görünen kaynakları ile finansal işlemlerin niteliği, büyüklüğü ve toplanan ya da aktarılan fon tutarları arasında uyumsuzluklar olması.
2. Kuruluşun banka hesabı ile ilgili mali işlemlerin sıklığı ve tutarlarında ani artışlar ortaya çıkması.
3. Kuruluşun hesabında fonların çok uzun süre bekletilmesi.

4. Kuruluşun sadece yurt dışından bağış alması veya bağışların önemli bir kısmının yurt dışı kaynaklı olması.
5. Kuruluşun yöneticilerinin yabancı uyruklu olması, özellikle yabancı yöneticilerin ülkeleriyle yapılan büyük tutarlı işlemlerin varlığı ve paranın gönderildiği yerin de riskli ülke olması.
6. Kuruluşun izah edilemeyen bağlantılarının bulunması; örneğin birkaç kuruluşun birbirlerine para transferi yapması ya da aynı adresi, aynı idareciyi veya personeli paylaşması.
7. Yeterli personeli, uygun bir işyeri ya da telefon numaraları bulunmayan kuruluşların, yoğun faaliyette buldukları izlenimi yaratan hesap hareketleri bulunması.
8. Çok sayıda bireysel ve ticari hesabın ya da kuruluş hesaplarının kullanılmasıyla fonların teslim alınması ve bu fonların kısa sürede yabancı lehdarlara transfer edilmesi.

Yine aynı Tebliğde yukarıda sayılan hususları da içerecek şekilde yükümlüler tarafından; işleme ilişkin şüphenin oluşması halinde en geç on iş günü içinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde derhal MASAK Başkanlığına şüpheli işlem bildirimini gönderilmesi hususu düzenlenmiştir. Bu çerçevede yükümlüler tarafından kâr amacı gütmeyen kuruluşların işlemlerine dair şüpheli işlem bildirimleri de MASAK'a ulaşmakta ve Başkanlık tarafından gerekli incelemeler yapılmaktadır.

5.2.1. Sektöre Yönelik Kimlik Tespiti Yükümlülüğü

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından finansal işlemlerin çok büyük bir oranının gerçekleştirildiği bankacılık sektörüne yönelik de MASAK tarafından farkındalık artırma çalışmaları yürütülmekte olup, yine bu çerçevede hazırlanan "Banka Müşterileri için Bankacılık İşlemlerinde Kimlik Tespitine İlişkin Esaslar" rehberinde de dernek ve vakıf temsilcilerinin bankalar aracılığıyla gerçekleştirecekleri işlemlerde dikkat edeceği hususlar aşağıda görüldüğü şekilde talimatlandırılmıştır;

Bir dernek adına hareket ediyorsanız;

- Temsil yetkinize ilişkin belgeler ile birlikte dernek tüzüğü ve dernek kütüğündeki kayda ilişkin belgeleri (asılları veya noter onaylı suretlerini) banka görevlilerine ibraz ediniz.
- Ayrıca derneğin telefon numarası ile varsa faks numarası ve elektronik posta adresi bilgilerini banka görevlilerine veriniz.

Bir vakıf adına hareket ediyorsanız;

- Temsil yetkinize ilişkin belgeler ile birlikte vakıf senedi ve Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeleri (asılları veya noter onaylı suretlerini) banka görevlilerine ibraz ediniz.
- Ayrıca vakfın telefon numarası ile varsa faks numarası ve elektronik posta adresi bilgilerini banka görevlilerine veriniz.
- Temsil yetkinize ilişkin belgeler ile birlikte bu kuruluşların tüzükleri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge çalışma müdürlüklerinde tutulan sicile esas diğer belgeleri (asılları veya noter onaylı suretlerini) banka görevlilerine ibraz ediniz.
- Ayrıca bu kuruluşların telefon numarası ile varsa faks numarası ve elektronik posta adresi bilgilerini banka görevlilerine veriniz.

5.3. Bağışçılara Yönelik Öneriler

Sektörü düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşları, kâr amacı gütmeyen kuruluşların temsilcileri, bunların finansal işlemlerini gerçekleştiren kuruluşların dikkat etmesi gereken

hususların yanı sıra dernek veya vakıflara bağışta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin de işbu Rehberde konu edilen risklerin varlığından haberdar olmaları ve sektöre yapacakları aynı ve nakdi yardımlarda bu hususları göz önünde bulundurmaları önem taşımaktadır.

Risklerin tanımlanması ve metotlar bölümünde belirtildiği üzere bağışçılar tarafından kâr amacı gütmeyen kuruluşlara aktarılan fonların çoğunlukla terör örgütlerine aktarılacağı bilinmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağı düşünülerek bağışta bulunmaktadır. Doğası gereği sektörle ilgili tüm bilgilere erişim sağlayamayacak olan bağışçı, ülkemizdeki sistem dâhilinde birkaç önemli bilgiye ulaşma imkânına sahiptir, örneğin;

- Sivil toplum faaliyetlerine katkıda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler dernek üyeliği, kurucu üyeliği ve organ üyeliği gibi çeşitli görevlerde bulunabilmektedir. Fakat bazı durumlarda kişilerin bilgisi dâhilinde olmadan bazı derneklerin üyesi, kurucu üyesi ve organ üyeliği kaydının olduğu görülmektedir. Sektördeki şeffaflığı arttırmak adına bu bilgiler de E-Devlet portalında İçişleri Bakanlığı tarafından sunulan “Dernek Kurucu Üyeliği ve Dernek Organ Üyeliği” hizmeti üzerinden sorgulanabilmekte ve vatandaşlar, bilgileri dâhilinde olmayan üyelikler için Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlükleri üzerinden itirazlarını gerçekleştirmektedir.
- Terörist unsurların kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü suistimal riskleri ve metotları bölümünde görüldüğü üzere sahte kuruluşlar aracılığıyla ve hayır faaliyeti kisvesi altında, terörist bir kuruluş ya da bireye destek vermek için fon sağlanması da kullanılan yöntemlerden biridir. Ülkemizde bunun önüne geçmek adına oluşturulmuş mekanizmalar mevcuttur. Örneğin Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde ve Vakıflar Genel Müdürlüğü resmi websitesinde dernek ve vakıflara dair önemli ölçüde bilgi halka açık ve kolayca ulaşılabilir şekilde sunulmaktadır.
- Türkiye’de faaliyet gösteren her bir derneğin ismi, faaliyet alanı, faaliyet gösterdiği il ve ilçe bilgilerine açık erişim mevcuttur. (<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/illere-gore-faal-dernekler.aspx>) Vakıflar Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde ‘Vakıf Sorgulama’ bölümünde bütün burs veren vakıflar, cemaat vakıfları, mülhak vakıflar, yabancı vakıflar ve yeni vakıfların adı, adresi ve iletişim bilgileri, faaliyet gösterdiği il ve ilçe liste halinde sunulmuştur. (<https://www.vgm.gov.tr/vakiflar/Sayfalar/Yeni-Vak%C4%B1f.aspx>) Böylece kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörümüzde gerçek veya sahte kuruluşların ayırt edilebilmesi mümkün olmaktadır.
- 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununa göre; derneklerin, vakıfların ve gerçek kişilerin yardım toplayabilmesi için, ilgili Valilik veya Kaymakamlıktan yardım toplama izni almaları zorunludur (İzinsiz yardım toplama yetkisi verilen dernek ve vakıfların listesi, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün internet sayfasında yayımlanmaktadır). Yardım toplama iznini veren makam tarafından, yardım toplama faaliyetinde dernek ve vakıflar tarafından görevlendirilecek kişilere, faaliyetin konusu ve süresini de belirten fotoğraflı bir kimlik belgesi verilir. Yardım toplama faaliyetinde, müteselsil ve sıra numarası taşıyan cilt şeklindeki makbuzlar kullanılır. Bu makbuzlar, dernekler ve vakıfların bağış kabulünde kullandıkları alındı belgelerinden veya bağış makbuzundan ayrı olarak bastırılır. Makbuzların asıl ve koçanlarında; gerçek kişilerce bastırılması halinde sorumlu kurul üyelerinden en az ikisinin ad, soyad ve adresleri; dernek ve vakıflarca bastırılması halinde bu

kuruluşların adı, varsa kısa adı, adresi, hangi amaçla yardım toplandığı, izin veren makam, verilen izin tarih ve sayısı ile iznin başlangıç ve bitiş tarihine ait bilgiler bulunur. Eşya piyangosu düzenlenerek yardım toplanması halinde bastırılacak biletlerle, kültürel gösteriler ve sergiler, spor gösterileri, gezi ve eğlenceler düzenlemek suretiyle yardım toplanması hallerinde bastırılacak bilet ve davetiyelerde de yardım toplama makbuzlarında yazılması gereken bilgilerin bulunması, ayrıca rakam ve yazı ile olmak üzere bilet ve davetiye bedellerinin gösterilmesi zorunludur. Yardım toplanmasına izin veren makamın uygun görmesi halinde üzerinde rakam ve yazı ile yardım miktarı belirtilmiş maktu makbuzlar da bastırılabilir. Bu makbuzlarda söz konusu bilgilerin bulunması zorunludur.

Kişiler derneklere ve vakıflara bağış veya yardımda bulunmaya zorlanamaz. Bu yükümlülüklere uyulmaması halinde ilgili kişiler hakkında adli ve idari işlemler uygulanmaktadır.

- Ülkemizde E-Devlet üzerinden İçişleri Bakanlığı'nın sunduğu "Yardım Toplama Yetkisi Sorgulama" hizmeti sunulmakta ve olası bağışçıların kontrolü temin edilmektedir. Yine yardım toplama iş ve işlemleri ile ilgili ayrıntılı bilgiye valilikler bünyesinde bulunan il sivil toplumla ilişkiler genel müdürlüklerinden ulaşılabilmektedir. Yardım toplama faaliyeti kapsamında bazı ayrıcalıklara sahip olan 'izin almadan yardım toplama hakkına sahip olan kuruluşlar' ve 'kamu yararına çalışan dernekler' in bilgileri resmi web sitesinde güncel şekilde tutulmakta ve kurumun adı ile faaliyet gösterdiği il liste halinde yayınlanmaktadır (<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/izin-almadan-yardim-toplama.aspx>, <https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/kamu-yararinalisan-dernekler.aspx>).

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün web sitesi üzerinden yapılan duyuruda da 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu hakkında bilgilendirme yapılmış ve "İzin almadan yardım toplama hakkına sahip olan vakıflar" (<https://www.vgm.gov.tr/vak%C4%B1f-i%C5%9Flemleri/vak%C4%B1flar-hakk%C4%B1nda/izin-almadan-yard%C4%B1m-toplayan-vak%C4%B1flar>) vatandaşın bilgisine sunulmuştur.

- 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 21inci maddesine göre derneklerin yurtdışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı veya nakdi yardım alması, mülki idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla mümkündür. Yurtdışından alınan nakdi yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur. Dernekler Kanunu'nun 11inci maddesi uyarınca; bağışlar, derneklerin banka hesaplarına para yatırmak veya ilgili dernek tarafından adına yetki belgesi düzenlenen kişinin, bağış yapan kişiye alındı belgesi vermesi şeklinde yapılır. Bağışların bankalar aracılığı ile yapılması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özetleri alındı belgesi yerine geçer. Alındı belgelerinin cilt, seri ve sıra numaraları, bu belgeleri basan basımevleri tarafından il sivil toplumla ilişkiler müdürlüklerine veya ilçe sivil toplumla ilişkiler şefliklerine bildirilmektedir. Derneklerin alındı belgeleri dışındaki belgeler ile gelir toplaması usulsüzdür. Ayrıca, dernekler alındı belgeleri ile yalnızca bağış kabul edebilirler, yardım toplama faaliyetlerinde söz konusu alındı belgelerini kullanamazlar.
- Vakıflar içinde de benzer bir uygulama söz konusu olup 5735 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 25inci maddesine göre yurt dışından alınan veya yurt dışına yapılan nakdi yardımlar banka aracılığı ile olur ve sonuç Vakıflar Genel Müdürlüğüne bildirilir. Aynı maddeye göre vakıflar yurtiçindeki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdi bağış alabilirler. Vakıflar Yönetmeliği'nin 51inci maddesinde vakıfların tutması gereken defterler arasında bağış makbuzu kayıt defteri de sayılmış ve 52inci

maddede vakıfların kullanacakları bağış makbuzlarını Vakıflar Genel Müdürlüğünden temin edeceği hükme bağlanmıştır. Benzer şekilde bankalar aracılığıyla ve Genel Müdürlükten temin edilen bağış makbuzları dışındaki belgelerle gelir toplanamaz, bu gelir elde etme usulsüzdür.

Dernek veya vakıflara bağışta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin sektöre yapacakları aynı ve nakdi yardımlarda bu hususları göz önünde bulundurmaları ve burada sunulan bilgilerin aksi bir durumla karşılaştıklarında ilgili kamu kurumlarına ihbar ve şikâyetle bulunmaları gerekmektedir.

Rehberde yer alan bilgilerin daha iyi anlaşılması için kâr amacı gütmeyen kuruluşların suiistimaline dair iki örnek vaka aşağıda sunulmuştur.

6. ÖRNEK VAKALAR

Örnek Vaka-1

X derneği Diyarbakır'da faaliyet gösteren ve yardım faaliyetleri yürüten, ihtiyacı olanlara aynı ve nakdi yardım yapan bir sivil toplum kuruluşu olarak görünmektedir. Bu dernek hakkında MASAK Başkanlığına şüpheli işlem bildirimleri ve diğer kurumlardan bazı istihbari bilgiler ulaşmıştır, bunlarda;

- Dernek tarafından yapılan yardımların bölücü terör örgütü PKK/KCK örgüt mensuplarının ailelerine, terör örgütü ile iltisaklı ve ilişkili kişilere yönlendirildiği bilgilerine yer verilmiştir.

MASAK Başkanlığı tarafından derneğin ve dernek yöneticilerinin hesaplarına ilişkin yapılan çalışmalar neticesinde;

- Derneğin kurucu ve yöneticilerinin bir kısmının örgütle iltisaklı olduğu ve/veya terörle ilgili suçlardan kaydı bulunan kişiler olduğu, bazılarının tutuklu bulunduğu ve haklarında cezai işlem yapıldığı,
- Yapılan mali analiz sonucu derneği bağışta bulunan kişiler arasında örgütle bağlantılı belediye çalışanları ve yöneticileri olduğu, örgütle iltisaklı kişiler ile terör suçlarından suç kaydı bulunan ve/veya daha önceden hakkında cezai işlem yapılan kişilerin bulunduğu anlaşılmıştır.
- Derneğin banka hesapları Başkanlığımız tarafından incelenmiş ve yardım yapılan kişilerin oran olarak yarısından fazlasının (%54) terör suçlarından mahkûmiyet almış kişilerin yakınları ve/veya terör suçlarından kaydı bulunan kişiler olduğu bilgilerine ulaşılmıştır.

Yapılan çalışma sonrası dernek yöneticileri ile özellikle derneğe yardımda bulunan kişiler hakkında ilgili Savcılığa terör örgütüne yardım, örgüt üyeliği ve terörizmin finansmanı kapsamında işlem yapılması için suç duyurusunda bulunulmuştur.

Akabinde 2016 yılında anılan dernek kapatılmıştır.

Tespit edilen metotlar: Fonların yönlendirilmesi, terörist unsurlar ile ortaklık, örgüte eleman kazandırmada destek

Derneğin örgüt yandaşları veya mensuplarını veya örgütü finanse etmek amacıyla kurulduğu, yapılan yasadışı işlemleri kamufle etme/gizleme amacı güttüğü, derneğin amacı dışında yapılan bu yardımlarla terör örgütü üyelerinin örgüte bağlılıklarının arttırılmasının ve örgüte yeni üye kazandırılmasının hedeflendiği ve derneğe yardımların örgütle iltisaklı kişiler tarafından yapıldığı, derneğin bu süreci yasal hale getirmek için kurulduğu anlaşılmıştır.

Örnek Vaka-2

Haziran 2005'te **A Vakfı**, Kanada'da kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan sorumlu olan devlet kurumu tarafından bir hayır kurumu olarak tescil edilmiştir. Vakfın senedinde, Kanada'da dini tesislerin kurulması, işletilmesi ve muhtaçlara maddi yardım sağlanması yoluyla yoksulluğun azaltılması amaçları benimsenmiştir.

2011 yılında **A Vakfının çatı kuruluşu olan ve ABD'de faaliyet gösteren B Derneği**, bağımsız bir iç denetimin bulgularını ayrıntılandıran haberlere konu olmuştur.

- Denetim bulgularında A Vakfının kaynaklarının kötüye kullanılması, yanlış kişilere fon transferleri, muhasebe kayıtlarındaki sıkıntılar ve Kanada'daki mevzuata göre izin verilmeyen faaliyetlere ciddi miktarlarda kaynak tahsis edilmesi gibi hususlar ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Pakistan'da faaliyet gösteren **bir başka Kanada yardım kuruluşuna** da ciddi miktarda kaynak aktarıldığı tespit edilmiştir.

Bu haber ve iç denetim raporu bulguları üzerine Kanada makamları A Vakfının faaliyetlerini denetlemiş;

- A Vakfının ve önemli ölçüde kaynak aktardığı diğer yardım kuruluşunun **Pakistan merkezli bir kar amacı gütmeyen kuruluşu** fonların ulaştırmak adında bir finansman düzenlemesine girdiğini ortaya koymuştur. İki kuruluş arasındaki gizli anlaşma ile 'yardım çalışmaları' için fon toplanmış ve A Vakfı bağışçılara resmi yardım makbuzları sağlarken, diğer yardım kuruluşu aracılığıyla da fonlar Pakistan'a gönderilmiştir. Denetim sırasında A Vakfı yetkilileri diğer yardım kuruluşu hakkında veya fonların yönlendirileceği faaliyetlerin spesifik niteliği hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir.
- Denetim sonucunda yapılan tespitlerde; gerçekleştirilen yardım makbuzu düzenlemelerinin Kanada mevzuatına aykırı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca A Vakfının fonların yönünü ve kontrolünü koruyamadığı ve fonların yönlendirildiği program ve faaliyetlerin niteliğini kanıtlayamadığı ortaya konmuştur.

Kanada resmi makamlarının incelemeleri ayrıca Pakistan'da faaliyet gösteren NPO'nun, bölgedeki silahlı bir grupla ilintili bir yardım derneği olduğunu ortaya koymuştur. Bu grubun Avrupa Birliği Konseyi tarafından terörist bir varlık olarak listelendiği görülmüştür.

Kanada resmi makamları bütün bu bulguların, A Vakfının kaynaklarının Pakistan'da faaliyet gösteren anılan silahlı grubun faaliyetlerini finanse etmek için kullanılmış olma ihtimalini güçlendirdiğinden hareketle 2013 yılında A Vakfının hayır kurumu statüsü iptal edilmiştir.

Kanada, ABD ve Hindistan'da haberlere yansıyan konu sonrası Pakistan'da faaliyet gösteren yardım kuruluşunun da web sitesi kapanmıştır.



7. SONUÇ

Türkiye uzun yıllardır birçok terör örgütüyle mücadele etmekte; hem doğrudan bir hedef olarak terör tehdidinde maruz kalmakta, hem de çatışmaların yoğun olduğu bölgelere yakınlığı nedeniyle dolaylı olarak terörden etkilenmektedir. Rehberin genelinde de bahsedildiği üzere hem ülke sınırları içerisinde bulunan hem de coğrafi konumumuz gereği maruz kaldığımız terör örgütleri, faaliyetlerini yürütmek için fon toplamayı amaçlamaktadır.

Bu minvalde terörün finansmanı ile mücadele, ülkemizin gündeminde önemli bir yer tutmakta ve bu süreçte MASAK başat aktörlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Nasıl terör örgütleri gelişen teknoloji ve mobilite ile yeni finans kaynakları arayışlarını sürdürmekteyse MASAK da terörün finansmanı ile mücadelede kendine yeni ufuklar açmayı ve proaktif bir yaklaşım benimsemeyi hedeflemektedir. Terörle mücadele eden her bir birimle yakın işbirliğinin yanı sıra uluslararası düzenlemeler ve işbirlikleri önem atfedilen alanlar olarak MASAK'ın gündeminde yer almaktadır.

Terörün diğer finans kaynaklarına dair birçok ülke daha geniş ve kapsamlı bilgiye sahip olup, bu alanlarda alınan önlemlerin etkililiği ve caydırıcılığı daha yüksek seviyededir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörün finansmanı amacıyla suiistimali hususu ise görece yakın zamanda uluslararası güvenlik gündeminde önemli bir noktaya gelmiştir. Bu nedenle sektörün suistimali hususunda farkındalığın artırılması, en iyi uygulama örneklerinin geliştirilmesi ve en nihayetinde suistimalin azaltılması için çalışmalara devam edilmesi zaruridir. Sektörü düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra Türkiye'de faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen kuruluşların temsilcileri ile dernek veya vakıflara bağışta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin farkındalığının artırılması sektörün suistimalinin önlenmesindeki en etkili önlemlerden biri olacaktır.

İlki 2009 yılında yayınlanan bu Rehberin, sektöre yönelik risk analiziyle paralel şekilde güncellenmesi ve sektörün yürüttüğü hayır işlerinin kamu desteğiyle şeffaf ve güvenilir kalmasının sağlanması en öncelikli amaçlarımız arasında yerini almıştır.